

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

578 פ"ט י"ט ספ"ח ו"ח תשפ"ח
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: יעקב אבינו ודוד המלך

שעתיד יעקב לקיים נדריו, ומנע אותו מלחזור בו, בזכות זה חי דוד המלך.

כלומר, כשהגיע אדם הראשון לגיל תשע מאות ושלושים שנה, בא הקדוש ברוך הוא ליטול את נשמתו, טען אדם הראשון: אבל מגיע לי לחיות אלף שנה. הראה לו הקדוש ברוך הוא את השטר והחתימות, אמר לו: עתיד לצאת ממך אדם גדול שידור ויקיים, ומי הוא? יעקב, שנאמר וידר יעקב נדר לאמר וכו', ואתה לא תקיים את מה שהתחייבת?! הסכים לזה ונפטר.

וצריך להבין, מדוע מתחילה הסכים לכך אדם הראשון, ולבסוף חזר בו, והלא אפילו אדם פשוט מקיים מה שהוא מתחייב, וכל שכן אדם הראשון, יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא, אין לנו השגה באמת מי היה אדם הראשון, חז"ל אומרים (בסנהדרין נט): שהיה מיסב בגן עדן, ומלאכי השרת היו צולים לו בשר ומסננים לו יין. ואמרו במדרש (בראשית רבה ח, י), שמלאכי השרת טעו בו וביקשו לומר לפניו "קדוש", עד שהקדוש ברוך הוא הפיל עליו תרדמה, וידעו שהוא אדם. ועוד אמרו חז"ל (בבא בתרא נח.), שאפילו לאחר שחטא אדם הראשון ולאחר פטירתו, העיד רבי בנאה שראה את שני עקביו והיו כשני גלגלי חמה. אם כן איך חשב אדם הראשון לחזור בו? ובפרט שאדם הראשון תרם מעצמו לדוד המלך, ואף אחד לא ביקש ממנו לתרום.

ההסבר הוא, אדם הראשון חתם ביום שנברא, ועדיין לא ידע להעריך את ערך החיים כמה הם חשובים, כמה מצוות וחסדים אדם יכול לעשות בימי חייו, כמה תורה הוא יכול ללמוד, כמה נחת רוח יש לבורא יתברך בכל מעשה טוב שהוא עושה ובכל מצוה שהוא מקיים. ולכן חבל לו על כל יום שהוא יכול לגרום בו נחת רוח לבורא. ועם כל הכבוד לדוד, אבל ברוחניות אדם צריך לומר על עצמו: 'חייך קודמים'. ואילו ידעתי כמה ערך החיים לא הייתי חותם שבעים שנה מתנה לדוד המלך. והרי זה כמו מקח טעות. ולכן רצה לחזור בו, כדי לנצל עוד הזדמנות לעסוק בתורה ובמצוות ובמעשים טובים.

לעומת זאת הזוה"ק (פרשת וישלח דף קסח.) אומר, כי האבות הקדושים נתנו משנותיהם לדוד המלך: אברהם אבינו השאיר לו חמש שנים לפי שהיה צריך לחיות עד גיל מאה ושמונים שנה אך חי רק עד מאה שבעים וחמש שנה. יצחק לא השאיר לו כלום ובא יוסף במקומו והשאיר לו שלושים ושבע שנים מחייו, שהיה צריך יוסף לחיות עד גילו של אביו יעקב מאה ארבעים ושבע שנה אך חי רק מאה ועשר שנה.

הילקוט שמעוני (פרשת בראשית, רמז מ"א) אומר בעניינו של אדם הראשון: 'זה ספר תולדות אדם', העביר לפניו כל הדורות, הראהו דוד, חיים חקוקין לו ג' שעות. אמר לפניו: רבוננו של עולם, לא תהא תקנה לזה? אמר: כך עלתה במחשבה לפני. אמר לו: כמה שני חיי, אמר לו: אלף שנים. אמר לו: יש מתנה ברקיע? אמר לו: הן. אמר לו: שבעים שנים משנותי יהיו למזל זה. מה עשה אדם? הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה, וחתם עליו הקב"ה ומטטרון ואדם. אמר אדם: רבוננו של עולם, יפיות זו מלכות וזמירות הללו, נתונות לו במתנה ע' שנה שיחיה ויהא מזמר לפניך. וזה שאמר הכתוב "הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי". (ואע"פ שידע דוד המלך שהעניק לו אדם הראשון שנים לחיות, צריך לומר, כי לא ידע כמה שנים נתן לו, דאם לא נאמר כן וידע מתי ימות צריך ביאור מדוע ביקש לדעת מהקב"ה מתי ימות. אלא על כרחך שלא ידע כמה שנים ניתנו לו מאדם הראשון).

מבואר אם כן שדוד המלך היה אמור להיוולד נפל ולחיות רק שלש שעות אולם בזכות אדם הראשון זכה לחיות שבעים שנה.

בספר עוללות אפרים (ח"ד מאמר תקנ"א) נאמר, על הפסוק 'אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה', ושמעתי אומרים שמקרא זה נאמר על אדם הראשון שנתן במתנה משנותיו לדוד המלך שבעים שנה וכאשר הגיעו זמנו של אדם הראשון למות אז נתחרט על הנדר ההוא, ובקש מהקב"ה להתיר לו, ולא רצה הקב"ה, על זה אמר דוד: "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה תצא רוחו כו", ר"ל בזמן יציאה רוחו אבדו עשתונותיו ומחשבותיו, ונתחרט על מה שנדר, לפיכך "אשרי שאל יעקב בעזרו" שלא רצה להתיר לו.

גם השל"ה הקדוש בסידורו שער השמים על הפסוק "אל תבטחו בנדיבים" כתב כן, כשהגיע אדם הראשון לגיל תתק"ל שנים, והגיע זמנו למות, התחרט על שנתן משנותיו לדוד המלך ורצה לחזור בו, אמר לו הקב"ה אדם אל תעשה כן, מוצא שפתיך תשמור, הבא ביוצאי חלציק ותראה שיקום אחד שקיים כל נדריו, ומנו הוא יעקב, כמ"ש וידר יעקב נדר, ומה שנדר קיים, מיד חזר אדם ונשאר בנדרו. וזהו שאמר "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם", רומז לאדם הראשון שהיה נדיב והתנדב לו שבעים שנה, אבל "תצא רוחו וכו' אבדו עשתונותיו" שבשעה שיצאה רוחו, רצה לחזור בו, "אשרי שא-ל יעקב בעזרו" ורק בזכות הקב"ה אלקי יעקב, שאמר לו

ויעקב השאיר לו עשרים ושמונה שנים, כי היה צריך לחיות כמו אברהם זקנו עד גיל מאה שבעים וחמש שנה אך חי רק עד גיל מאה ארבעים ושבע שנה. וכך יחד הם השאירו לדוד המלך 'שבעים שנה'.

ומסביר המהרח"ו בספרו עץ הדעת טוב (בפרשת השבוע) מדוע יוסף הצדיק נתן לדוד המלך כמה שנים במקום יצחק אבינו, כי בשעת העקידה כאשר היה יצחק בן שלושים ושבע שנה פרוחה נשמתו והוא קיבל נשמה חדשה, וכיון שהוצרך בעצמו ל'שנים' ו'חיים' עבור נשמתו החדשה, לא היה ביכולתו לתת 'חיים' לדוד המלך. לכן נכנס תחתיו יוסף הצדיק שהתעברה בו נשמת יצחק אבינו כפי שנרמז בפסוק "וַיִּקְרָא פְּרָעָה שֵׁם יוֹסֵף צְפַנְתַּי פְּעֻנָח" (בראשית מא, מה) כי התיבה "פְּעֻנָח" היא בגמטריא 'יצחק', לומר ש'צפון בו יצחק' אבינו (עי' 'חומת אנך' להחיד"א פרשת מקץ פרק מ"א אות ו על הפסוק ויקרא פרעה ליוסף צפנת פענח) ויוסף נתן לדוד המלך שלושים ושבע שנה כנגד שלושים ושבע השנים שהיו ליצחק קודם העקידה.

מקשה החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת ד' אות ו'), אם כבר אדם הראשון נתן לדוד המלך שבעים שנה מדוע היה צורך שגם האבות יתנו לדוד המלך שבעים שנה והיה צריך לחיות מאה וארבעים שנה, והוא לא חי רק שבעים שנה?

ותירץ, א. שהשבעים שנים של אדם הראשון כשחטא נפגמו, ואינם מועילים לדוד המלך ע"ה ולכן האבות ויוסף נתנו לו שבעים שנים. ב. שדוד המלך ע"ה לא היה ישן כלל, ולא טעם טעם מיתה ונמצא שחי ע' שנה מן הימים וע' שנים מהלילות.

ונראה לומר תירוץ חדש, מאחר שאדם הראשון בסוף ימיו התחרט על המתנה שנתן לדוד המלך, אף שהקב"ה לא נתן לו לוותר על כך ולכך הפסיד את שבעים שנים אלו, אולם דוד המלך סירב לקבלם כיון שאין זו מתנה בחפץ לב. לפיכך הוצרך לקבל שנים מהאבות הקדושים.

אלא שכאשר קיבל מהאבות הקדושים קיבל גם את שנותיו של יעקב אבינו, ועל יעקב אבינו איתא בתענית (ה): "יעקב אבינו לא מת", נמצא כיס גולת שנותיו של יעקב אבינו שחיים בהם לעולם, לפיכך זכה גם דוד בהמלך שעליו נאמר (ראש השנה כה). "דוד מלך ישראל חי וקיים".

ועל כך משבח דוד המלך: "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם", רומז לאדם הראשון שהעניק לו שבעים שנה, אבל "תצא רוחו וכו' אבדו עשתנותיו" בסוף ימיו בשעה שיצאה רוחו חזר בו, "אשרי שא-ל יעקב בעזרו", ברוך השם שזכיתי במקום זה לקבל משנותיו של יעקב אבינו אשר על ידי זה זכיתי לחיות לעולם.

ומעשה בענין זה, הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל המשגיח דקמניץ, סיפר (הכל לאדון הכל עמוד 122): כשהיה אבי הרב רבי יו"ט ליפמן שטרן (חתנו של הרב יעקב יוסף הרמן) בן עשרים ושש בלבד, חלה במחלה כליות קשה, פרופסור לב, אחד מהטובים שבמרכז הרפואי במנהטן שלח את אבי לאישפוז בבית חולים באותם ימים לא היה מדע הרפואה מפותח כמו בימינו, וזמן קצר לאחר שאבי אושפז באחד מביקוריה של אמי אצלו, אמר לה הפרופסור צר לי לומר לך זאת, אך לבעלך נותרו רק שבועות ספורים לחיות, לא נותר דבר שנוכל לעשות למענו, אני מציע לך לקחת אותו הביתה.

דבריו של הרופא שברו את לב אמי היא כמובן שיתפה את חמיה ר' יוסף שטרן [אבי של ר' יו"ט ליפמן] וסיפרה לו על התחזית הנוראה של הרופא, סבי שלח מברק אל רבו ה'חפץ חיים' ושאל אותו, רבי, האם אפשרי לתרום שנות חיים כדי להציל חיי אדם אחר, אני אדם בריא בן ששים

וחמש, ואני מוכן לתרום את השנים שעדיין נותרו לי לבני, ולקבל על עצמי את מחלתו.

החפץ חיים השיב בחיוב, והנחה את סבי כיצד ליישם זאת, זמן קצר לאחר מכן חלה סבי, ואילו כליותיו של אבי החלו לתפקד כראוי, חודשים אחדים לאחר מכן נפטר סבי ר' יוסף, ואבי החלים לחלוטין וחי עוד שלושים ואחת שנה.

אלא שאין הרב כותב מה אמר לו החפץ חיים כיצד להקנות, ובעיקר צריך לדעת מה המקור שמועיל למסור שנות חיים, אמנם נראה שהמקור של החפץ חיים, הוא מדברי המדרש בילקוט שמעוני עם אדם הראשון שנתן משנותיו לדוד המלך וכן מהזוה"ק פרשת וישלח, שהאבות הקדושים נתנו משנותיהם לדוד המלך.

העלון מוקדש לעילוי נשמת

האברך השקדן שייף עייל שייך נפיל

רבי נפתלי חיים לנקרי בן חנה
חנינה זצ"ל

נפטר בקיצור שנים ונזדכך ביסורים
קשים.

נלב"ע י"ד טבת תשפ"ד
ת.נ.צ.ב.ה

העלון מוקדש לעילוי נשמת

מו"ר סבינו רבי יצחק נחום בן ורדה
זצ"ל

זכה וזיכה ורבים השיב מעוון

נלב"ע י"ז טבת תשע"א
ת.נ.צ.ב.ה